

УДК 351.77;321;352/354-1

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.5.5>

Калашник Надія Сергіївна,

доктор наук з державного управління, професор,
в.о. завідуючого кафедрою публічного управління та адміністрування
Національного лісотехнічного університету України
ORCID ID: 0000-0003-0814-0246

Березовський Петро Петрович,

здобувач освітньо-наукової програми доктора філософії
за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування»
кафедри публічного управління та адміністрування
Національного лісотехнічного університету України
ORCID ID: 0009-0003-0877-4203

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК СТРАТЕГІЯ ВИКОНАННЯ УКРАЇНОЮ ПОРЯДКУ ДЕННОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ (НА ПРИКЛАДІ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я)

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A STRATEGY FOR UKRAINE'S IMPLEMENTATION OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT AGENDA UP TO 2030 (ON THE EXAMPLE OF THE HEALTH CARE SECTOR)

Стаття присвячена переосмисленню явища державно-приватного партнерства в умовах сучасної України. Проаналізовано доцільності застосування його як однієї зі стратегій досягнення цілей сталого розвитку. Охарактеризовано глобальні тенденції у розвитку державно-приватного партнерства такі як: покращення конкуренції, ефективності та підзвітності на ринках інфраструктури; прискорити «коефіцієнт конверсії» ініціатив у мобілізацію капіталу та покращення інфраструктурних послуг шляхом адаптації підтримки для створення рамок, спроможності та інституцій для розробки проектів державно-приватного партнерства на різних рівнях управління; зменшення ризиків, збільшення фондів та фінансування в програмах державно-приватного партнерства; пріоритет питань клімату та справедливості у розбудові державно-приватного партнерства, гарантування всіх форм рівності у приватній інфраструктурі. Проаналізовані зусилля України за останні два роки, з моменту початку повномасштабного вторгнення, у напрямках створення позитивного інвестиційного клімату, розбудови технічних, юридичних, комунікаційних і регуляторних умов для залучення проектів державно-приватного партнерства.

Наведені приклади із застосування проектів державно-приватного партнерства у галузі охорони здоров'я на міжнародному, національному та місцевому рівнях. На прикладі Комплексної програми підтримки галузі охорони здоров'я Львівської області та діяльності Львівського обласного клінічного перинатального центру розглянутий потенціал інституцій та установ у досягненні цілей сталого розвитку засобами механізму державно-приватного партнерства. Визначено основні глобальні проблеми охорони здоров'я в контексті досягнення ЦСР (такі як інфекційні захворювання; висока пологова смертність, здоров'я матері та дитини, низькі темпи розбудови системи перинатальної допомоги, скорочення медичних витрат разом із збільшенням витрат на охорону здоров'я).

Ключові слова: державно-приватне партнерство, сталий розвиток, реформування системи охорони здоров'я, система перинатальної допомоги, повоєнна відбудова, війна, механізми державного управління.

The article is devoted to rethinking the phenomenon of public-private partnership in the conditions of modern Ukraine. The expediency of its application as one of the strategies for achieving the goals of sustainable development has been analyzed. Global trends in the development of public-private partnership are characterized, such as: improving competition, efficiency and accountability in infrastructure markets; accelerate the "conversion rate" of initiatives to mobilize capital and improve infrastructure services by tailoring support to build the framework, capacity and institutions for the development of public-private partnership projects at different levels of governance; reducing risks, increasing funds and financing in public-private partnership programs; prioritizing issues of climate and justice in the development of public-private partnership, guaranteeing all forms of equality in private infrastructure. Analyzed the efforts of Ukraine over the past two years, since the beginning of the full-scale invasion, in the directions of creating a positive investment climate, building technical, legal, communication and regulatory conditions for attracting public-private partnership projects.

Examples of the application of public-private partnership projects in the field of health care at the international, national and local levels are given. Using the example of the Comprehensive Health Care Support Program of the Lviv Region and the activities of the Lviv Regional Clinical Perinatal Center, the potential of institutions and institutions in achieving the goals of sustainable development through the public-private partnership mechanism is considered. The main global health problems in the context of achieving the SDGs are identified (such as infectious diseases; high maternal mortality, maternal and child health, low rates of development of the perinatal care system, reduction of medical costs along with increasing health care costs).

Key words: *public-private partnership, sustainable development, health care system reform, perinatal care system, post-war reconstruction, war, public administration mechanisms.*

Робота над структурою та підходами до здійснення державно-приватного партнерства триває вже кілька десятиліть: проводяться різноманітні комунікаційні та організаційні заходи, надаються рекомендації та створюються «дорожні карти» на міжнародному та національному рівнях як державними інституціями, так і підприємствами приватного сектора. Україна з 2015 року приймає активну участь на міжнародному рівні та імплементує на національному і місцевому рівнях Цілі Сталого Розвитку [1]. Однак повномасштабна війна в Україні та вимушена потреба роками функціонувати в умовах військового протистояння, що порушує сам принцип сталого розвитку, вимагає перегляду засад розвитку механізму державно-приватного партнерства за наявних умов. Враховуючи нагальну потребу в розширеному, ретельному та цілеспрямованому дослідницькому плані у переосмисленні можливостей для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР); скорочення державного фінансування в усіх галузях в умовах війни; і зростаюча потреба в об'єднанні вже наявного практичного досвіду та ресурсів для вирішення складних питань розвитку різних галузей економіки та соціального забезпечення, стає ще більш критичною потреба у переосмисленні та формуванні нових механізмів державно-приватного партнерства (ДПП), з метою допомогти максимізувати дослідницькі і практичні можливості для нормального функціонування в умовах сьогодення та повоєнної відбудови України.

Мабуть одним з показових прикладів може виступати галузь охорони здоров'я, яка в інфраструктурному вимірі дуже сильно постраждала та страждає від війни. Цей напрям діяльності держави є дуже різноплановим та таким, з яким стикається все, без виключень, населення країни; також він пов'язаний не тільки з ЦСР3 «забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці», але й з ЦСР 1, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 16 [2]. Тому переосмислення державно-приватного партнерства як явища та одного зі стратегічно важливих напрямів розвитку сучасної та повоєнної України ми розглядатимемо на прикладі цієї галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вже зазначалося, що тематика здійснення дер-

жавно-приватного партнерства привертає увагу науковців і управлінців-практиків вже кілька десятиліть. Серед досліджень останніх років можемо відзначити роботи: дослідження іноземних науковців М. Ма та Н. Ванг з осмислення ДПП як інструменту ДПП [3], Г. Бабакан з ролі ДПП у глобальній системі охорони здоров'я [4], українських дослідників Л. Криничко, Ф. Криничко, С. Петрик [5; 6], які досліджували алгоритміку та форми процесів реалізації державно-приватного партнерства у галузі охорони здоров'я в Україні, Наголосимо на наявності нормативного врегулювання питань ДПП з боку держави, а саме «Методичних рекомендацій для впровадження проектів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я», затверджених МОЗ України [7]. Вже з початком повномасштабної війни, разом з міжнародними партнерами, було розроблено декілька регулюючих документів з питань ДПП, як то Принципи відновлення та трансформації системи охорони здоров'я в Україні, травень 2022 р. Європейське регіональне бюро ВООЗ [8], Програма сертифікації державно-приватного партнерства АРМГ [9], яка є особливо цікавою для нас, оскільки є спільною розробкою Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), Азійського банку розвитку (АБР), Ісламського банку розвитку (ІБР), Міжамериканського банку розвитку (МАБР), а також Групою Світового Банку (ГСВ), з частковою фінансовою участю Консультативного підрозділу з питань державно-приватного партнерства в інфраструктурі (PPIAF).

З іншого боку проблематика є дуже широкою та багатокомпонентною, що важко умістити її системний розгляд в певне одне дослідження. Саме тому **метою статті** є осмислення явища ДПП в сучасних умовах України, аналіз доцільності застосування його як однієї зі стратегій досягнення цілей сталого розвитку, наводячи приклади з галузі охорони здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Серед тенденція, які визначають сучасний та перспективний розвиток ДПП у світі є діяльність PPIAF (Public-Private Infrastructure Advisory Facility, Публічно-приватний консультативний центр з питань інфраструктури) як координаційного центру

з масштабних проєктів ДПП. З цією організацією працюють всі ключові міжнародні фінансові установи, організації, окремі інвестори. Україна також розбудовує партнерство з PPIAF, намагається укладати довгострокові угоди.

Цього (2023) року відбувся запуск п'ятирічної програми Стратегії оновлення PPIAF на 2023–2027 фінансові роки. Стратегія зосереджена на прискоренні загального доступу до кліматично розумної, стійкої, доступної та інклюзивної інфраструктури за рахунок збільшення участі приватного сектора (PSP: Private Sector Participants – Учасники Приватного Сектору). Розробка та впровадження зазначеної Стратегії викликана функціонуванням проєктів ДПП в «критичний час, коли світ продовжує стикатися з безпрецедентними викликами» [10, с. 4]. Серед них, міжнародною спільнотою, визнано і вторгнення росії в Україну, а також глобальна енергетична криза, наростаючий вплив зміни клімату та поточне відновлення після пандемії COVID-19.

Світовий банк підрахував, що країни з низьким і середнім рівнем доходу повинні інвестувати 1,6 трильйона доларів щорічно до 2030 року в низьковуглецеву, стійку до клімату інфраструктуру, що становить 4,5 відсотка їх ВВП. З огляду на глобальні кризи, що стискають бюджети, і безпрецедентний попит на інфраструктуру, участь приватного сектора є важливою. Державні сектори економки та надання послуг населенню потребують фінансових, ділових, технічних і управлінських ресурсів приватного сектора для досягнення цілей розвитку. Стратегія PPIAF спрямована на забезпечення більшої участі приватного сектора в розвитку інфраструктури, щоб допомогти усунути розрив інфраструктури. Стратегія сфокусована на вирішенні цих найнагальніших викликів, водночас керуючи ключовими факторами прогресу інфраструктури, узгоджуючи пріоритети Світового банку, включаючи Дорожню карту еволюції та Цілі сталого розвитку.

У 2023 фінансовому році PPIAF вибудував свою програму навколо чотирьох стратегічних компонентів, профінансувавши 51 нову діяльність загальною вартістю 10,5 млн. доларів США (один з цих проєктів в Україні). PPIAF також залучив співфінансування у розмірі 9 млн. доларів США від інших підрозділів Світового банку, включаючи партнерство QII, GIF та IFC; інші міжнародні фінансові установи; та донорські організації [10, с. 7].

Наголошено, що ключовими принципами відбору, планування та впровадження проєктів ДПП найближчі роки стануть:

– покращення конкуренції, ефективності та підвітності на ринках інфраструктури (обумов-

лено необхідністю забезпечити загальний доступ до інфраструктури та підвищити добробут споживачів. У цій сфері PPIAF прагне досягти більшої доступності за рахунок посилення конкуренції на ринках інфраструктури та постійного впровадження технологій і цифровізації в мережевій інфраструктурі та автономних системах. Щоб досягти цього, PPIAF сприяє конкуренції, пропонуючи політику та підтримку планування для створення ринків та надаючи інструменти для заохочення приватної участі, що призводить до підвищення ефективності та доступності);

– прискорити «коефіцієнт конверсії» ініціатив у мобілізацію капіталу та покращення інфраструктурних послуг шляхом адаптації підтримки для створення рамок, спроможності та інституцій для розробки проєктів ДПП (прагнення мобілізувати капітал та покращити інфраструктурні послуги шляхом надання спеціальної підтримки, яка створює та зміцнює рамки ДПП, потенціал та інституції. Це має бути постійним процесом);

– зменшення ризиків, збільшення фондів та фінансування в програмах ДПП (цей компонент доповнює попередній ключовий принцип шляхом усунення ризиків, пов'язаних із високим борговим тягарем і низькою державною кредитоспроможністю, одночасно мобілізуючи нове фінансування та фінансування. PPIAF підтримує прийнятність боргів у рамках ДПП, надаючи вказівки протягом циклу проєкту, розвиток стійкого довгострокового фінансування в національній валюті та нарощування потенціалу за допомогою доступних інструментів фінансування та нових джерел фінансування. Зміцнення державних підприємств та субнаціональних інституцій буде критичним для досягнення фінансової рівноваги;

– пріоритет питань клімату та справедливості (різко підвищити адаптацію до клімату, пом'якшення наслідків клімату, захист біорізноманіття та гарантування всіх форм рівності у приватній інфраструктурі; цей принцип сфокусований на вирішенні нагальної потреби у розв'язанні питань адаптації сучасних умов життя людей до клімату, пом'якшення наслідків, захисту біорізноманіття та рівності в інфраструктурі, розробленій приватним сектором, за гендерною, фінансовою ознакою, ознаками інвалідізації, географічної доступності тощо, особливо в нестабільних державах) [узагальнено авторами за джерелом 10, с. 8–19].

Якщо розглядати реакцію України на вимоги нової стратегії, то зазначимо, що інфраструктура України вже давно стикається з величезними викликами, які лише погіршилися після вторгнення росії в Україну 2014 році, а пізніше з почат-

ком повномасштабної війни в 2022 році – зазнали безпрецедентних руйнування та підвищення ризиків. До лютого 2022 року Україна виконувала досить об'ємну програму реформ, зосереджену на залучення партнерів приватного сектору до інфраструктури на національному та регіональному рівнях. PPIAF надав першу підтримку Україні, створивши Агенцію з питань підтримки державно-приватного партнерства (Агенція ДПП) та допомагаючи у розробці пакету потенційних проєктів ДПП. Найбільшими проєктами на початок 2022 року були порти Ольвія та Херсон, де PPIAF допоміг Міністерству інфраструктури України та Агенції ДПП у розробці системи моніторингу для нагляду за концесіями протягом перших критичних років роботи. Ці порти працюють за концесійними угодами з приватними партнерами, спрямованими на модернізацію діяльності через ДПП. Хоча вторгнення росії в Україну на певний час призупинило діяльність портів, Україна старанно працювала з концесіонерами та партнерами з розвитку, щоб зберегти ці партнерства в майбутньому. Концесійні угоди заклали основу для моніторингу фінансових, операційних та майнових питань, щоб полегшити впровадження та виявити проблеми на ранніх стадіях. Проводилися регулярні зустрічі між концесіонерами, грантодавцями та зацікавленими сторонами для аналізу ефективності, вирішення проблем та забезпечення безперебійної роботи. Підтримка PPIAF забезпечила ефективний нагляд на цьому етапі запуску, дозволивши продуктивне довгострокове партнерство в цих стратегічних портах. Ці зусилля також підтримали роботу з вирішення технічних, юридичних, комунікаційних і регуляторних питань.

PPIAF у своєму річному звіті за 2023 рік відзначила, що Україна, не дивлячись на віну, «демонструє видатну відданість програмі реформ;... докладає зусилля щодо збереження партнерства з приватними партнерами;... залишається відкритою для бізнесу, а приватні інвестиції продовжуватимуть стимулювати модернізацію та зростання, коли повернеться мир» [10, с. 9]. Не зважаючи на дуже важкі економічні обставини, 2023 року виплатила за концесійними угодами ДПП 19 223,2 тис. грн.. платежів партнерам [11] для того, щоб продемонструвати свою надійність як сторони угод.

Що стосується юридичних питань, то за час повномасштабної війни Україна значною мірою вдосконалила правовий механізм ДПП, так тільки за 2023 рік були прийняті: Порядок прийняття рішення про надання державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства [12];

Порядок спрямування коштів на підготовку проєктів державно-приватного партнерства та виконання довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної власності [13]; внесено зміни до Закону України «Про державно-приватне партнерство» [14] тощо.

Можна зазначити, що Україна працює над тим щоб скористатися таким механізмом як державно-приватне партнерство у відновленні країни, для цього здійснюються заходи організаційної, інституційної, економічної, правової та іншої підтримки, поступово відбувається і методологічне наукове переосмислення ролі державно-приватного партнерства у досягненні ЦСР нашою державою [5, 6, 15].

Визначаючи роль ДПП у досягненні ЦСР в контексті функціонування галузі охорони здоров'я, наголосимо, що нині напрям розвитку державно-приватного партнерства за цієї галуззі вважається пріоритетним. До нього зверталися ще з середини 2000х з огляду на розширення спектру медичних послуг та розширення медичної інфраструктури. Відповідно до законодавства України ДПП дозволено застосовувати, зокрема, в таких сферах: охорона здоров'я, надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом; донорство крові та/або компонентів крові, заготівля, переробка, тестування, зберігання, розподіл і реалізація донорської крові та/або компонентів крові; надання освітніх послуг та послуг у сфері охорони здоров'я та інші [14]. З початком повномасштабного вторгнення фокус перемістився на пошук інвестицій для забезпечення відбудови медичної інфраструктури, надання медичних послуг другої та третьої ланки, надання медико-соціальних послуг з реабілітації, внутрішньо-переміщеним особам, інвалідам, військовим та членам їх сімей тощо.

Так, у 2023 року Міністерство охорони здоров'я України разом з міжнародними партнерами співпрацює в напрямках двох проєктів ДПП. Мовиться про будівництво нового дитячого реабілітаційного центру, а також кластерної багатопрофільної лікарні. За відомостями МОЗ вже підготовлено матеріали попередньої оцінки стану і доступності реабілітаційних послуг в Україні; підготовлено і погоджено проєкт технічного завдання для попереднього правового аналізу; сформовано робочу групу з реалізації вказаних проєктів, до складу залучено нідерландських консультантів [16]. Task Force Health Care керує державно-приватною платформою Health Care Recovery Ukraine. Ця платформа об'єднує організації та

компанії в українському та голландському секторах LSH з метою допомогти Україні протистояти деяким із зворотних наслідків війни для системи охорони здоров'я. Платформа є ініціативою Нідерландського агентства підприємств (RVO) на замовлення Міністерства зовнішньої торгівлі та розвитку співробітництва Нідерландів. Координатором Платформи призначено Task Force Health Care (TFHC). Платформа працює з кінця лютого 2023 року. Платформа демонструє, як державно-приватне партнерство та інші відповідні бізнес-ініціативи можуть сприяти (сталим) рішенням для реконструкції та зміцнення системи охорони здоров'я України. Основною метою є сприяння організаціям і компаніям розвивати діяльність відповідно до потреб України та об'єднати голландські та українські організації та компанії. Окрім цього, платформа надає організаціям і компаніям актуальну та актуальну інформацію через інформаційні бюлетені та зустрічі Платформи. Як ми пережили останні місяці [17].

Якщо говорити про ініціативи місцевих органів влади, то показовою може бути Комплексна програма підтримки галузі охорони здоров'я Львівської області на 2021–2025 роки, до якої були внесені зміни щодо залучення коштів інвесторів у розвитку програм допоміжних репродуктивних технологій [18]. Зазначені програми мають реалізовуватися переважно через Львівський обласний клінічний перинатальний центр. Цей медичний заклад має проекти ДПП не тільки з допоміжних репродуктивних технологій, але і за послугами з інших видів перинатальної допомоги [19]. У підсумку можна зазначити, що робота щодо розбудови доступних інклюзивних систем та політику охорони здоров'я є основним фокусом діяльності в усьому світі. Глобальні проблеми охорони здоров'я в контексті досягнення ЦСР містять низку проблем таких як: інфекційні захворювання; високу пологову смертність, здоров'я матері та дитини, незадовільність темпами розбудови системи перинатальної допомоги; зміщення глобального тягаря захворювань у бік неінфекційних захворювань; слабкі

інституційні механізми для вирішення цих проблем; і скорочення медичних витрат разом із збільшенням витрат на охорону здоров'я. Подолання цих викликів вимагає нових та інноваційних підходів та ініціатив. Проекти ДПП спочатку були прийняті як механізми подолання фінансової нестачі в наданні медичних послуг; однак вони дедалі більше стають засобами відкриття ринків послуг охорони здоров'я для приватного сектору. ДПП змінили архітектуру глобальної охорони здоров'я завдяки зростанню кількості суб'єктів приватного сектору, громадянського суспільства та інших суб'єктів, які беруть участь у вирішенні глобальних проблемах охорони здоров'я.

Висновки і пропозиції. ДПП все частіше застосовуються як механізм для вирішення глобальних проблем охорони здоров'я, хоча і не існує узгодженого уніфікованого алгоритму застосування ДПП у контексті глобальної охорони здоров'я та досягнення ЦСР. Україна не є виключенням в цих процесах. Поява та активний розвиток ДПП у глобальній охороні здоров'я ґрунтується на комплексному аналізі, який супроводжує глобальні ринки послуг охорони здоров'я.

Навіть попри те, що війна в Україні триває, керівництво держави та місцеві органи влади готуються до відновлення країни. Враховуючи масштаби атак та руйнувань закладів охорони здоров'я в Україні, здоров'я населення та сектор охорони здоров'я є невід'ємною частиною відновлення країни. Безпосередніми пріоритетами на сьогодні є відновлення основних послуг, реагування на зміну архітектури типових захворювань, пов'язаних з фізичними та психічними травмами, захистом громадського здоров'я, розбудови безпечного та привабливого середовища для повернення медичних працівників та населення в цілому до країни. Застосування проектів ДПП у процесах відновлення є реальним механізмом узгодження інвестицій та політичних пріоритетів з основними напрямками реформи охорони здоров'я України, включаючи процеси вступу до ЄС і досягнення ЦСР.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
2. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» : Аналітична доповідь 12 вересня 2019 р. / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Download?id=22e86f94-a9dd-421e-adcb-e38748a4b7cb>
3. Wang N, Ma M. Public–private partnership as a tool for sustainable development – What literatures say? *Sustainable Development*. 2020. P. 1–16. URL: <https://doi.org/10.1002/sd.212>
4. Babacan H. Public–Private Partnerships for Global Health. In: Kickbusch, I., Ganten, D., Moeti, M. (eds) *Handbook of Global Health*. 2021. P. 117–163. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-45009-0_117

5. Криничко Л.Р., Криничко Ф.Р., Петрик С.М. Алгоритм реалізації державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я. *Науковий вісник Ужгородського Університету* 2020. Серія Економіка. 2020. Випуск 2 (56). С. 22–28. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2\(56\).22-28](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2(56).22-28).
6. Петрик С. М. Форми реалізації проектів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. Випуск 2(92). С. 88–94. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2020-2\(92\)-88-94](https://doi.org/10.26642/ema-2020-2(92)-88-94).
7. Методичні рекомендації для впровадження проектів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я : Методичні рекомендації 2018 р. / Міністерство охорони здоров'я України. 72 с. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/1/7840-1234567890.pdf>.
8. Principles to guide health system recovery and transformation in Ukraine. Consultation draft: May 2022 [Принципи відновлення та трансформації системи охорони здоров'я в Україні. Проект консультації: травень 2022 р]. Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ; 2022. URL: <https://www.euro.who.int/en/countries/ukraine/publications/principles-to-guide-health-system-recovery-and-transformation-in-ukraine-consultation-draft-may-2022>.
9. The APMG public-private partnerships certification program [Програма сертифікації державно-приватного партнерства APMG] / APMG International. 2022. URL: <https://ppp-certification.com/>.
10. Annual Report 2023. PPIAF [Річний звіт PPIAF за 2023 рік] / PPIAF. 2023. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099433011162311647/pdf/IDU002e5d5a10eb5e047280aaf2088a5c6f0f2f4.pdf>
11. Агенція з питань підтримки державно-приватного партнерства. Офіційний веб-ресурс. Новини. 30 листопада 2023 р. URL: <https://ppragency.me.gov.ua/uk/ppiaf-prezentuvav-richnyj-zvit-pro-svoju-diyalnist-u-t-ch-v-ukrayini/>
12. Про затвердження Порядку прийняття рішення про надання державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.2023 р. № 117 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2023-%D0%BF#Text>.
13. Про затвердження Порядку спрямування коштів на підготовку проектів державно-приватного партнерства та виконання довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної власності : Постанова від 14.03.2023 р. № 222 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-2023-%D0%BF#Text>.
14. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI зі змінами / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.
15. Калашник Н. С. Забезпечення цілей сталого розвитку в Україні: концептуальні перетворення сприйняття в умовах воєнного стану. *Ефективність державного управління*. 2023. Випуск 4 (73). С. 11–16. URL: <https://doi.org/10.36930/507301>
16. МОЗ. Віктор Ляшко: Опрацьовується можливість будівництва дитячого реабілітаційного центру на умовах державно-приватного партнерства. Новини. 19 жовтня 2023 р. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/viktor-ljashko-opracovuetsja-mozhlivist-budivnictva-ditjachogo-reabilitacijnogo-centru-na-umovah-derzhavno-privatnogo-partnerstva>
17. Ukraine – Netherlands | Public-Private Health Care Recovery Platform. 31 жовтня 2023 р. URL: <https://www.tfhc.nl/ukraine-platform-public-private-health-care-recovery-platform/>
18. Комплексна програма підтримки галузі охорони здоров'я Львівської області на 2021–2025 роки : Програма зі змінами від 7 квітня 2023 р. / Львівська обласна рада. URL: <https://lvivoblrada.gov.ua/programi-2021-2025-rokiv>
19. Львівський перинатальний центр. Офіційний веб-ресурс. URL: <https://www.perinatal.center/>